

משיכת המכחול.

טבעי הדבר שבביקורת מתעכבים יותר על הפגמים הדרושים הסבר, ועלול להיווצר רושם שכל התערוכה מלאה בהם; רושם כזה יהיה מוטעה במקרה זה, תערוכתה של גילה היא תערוכה מעניינת והישגיה הם הישגים ציוריים אמיתיים.

אברהם אופק

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 13.11.64 / תע' יחיד / גלריה "דוגית" / תל-אביב

תערוכת הרישומים ותדפיסי הנחושת של אברהם אופק מייצגת מספר תקופות אצל צייר זה, אך ככולן מופיע - בווריאציות שונות - תוכן מרכזי אחד: גוון מיוחד ואישי של ריאליזם לירי. ציורו של אברהם אופק הוא קווי מעיקרו, אך המשחק הצורני המופיע בציוריו אינו קווי בלבד. המבנה הציורי מושג אצל אופק מאיזון קונטראסטים: צורות מוגדרות בקו, בעלות אופי גיאומטרי (מול קווים תנועתיים) ושוטפים, אותן צורות, אך הפעם כגושים, מול משטח הנייר הבלתי מעובד, ומשחק בין הצורות לבין עצמן מבחינת גווני כהה-בהיר. בלשון טכנית יותר יקרו קונטרסטים אלה: סטאטי מול דינאמי, פוזיטיב מול נגאטיב וחלוקה צבעונית. אברהם אופק שולט היטב בחומר הציורי שבידיו, ובעבר הביאה תשומת הלב הקפדנית לארגון הצורני לידי תוצאות שיצרו לעיתים קרובות קירבה מסוכנת לגראפיקה.

מאז שהותו של אופק בספרד, נוספה לציוריו אינטנסיביות שלא זו בלבד שהטתה את ציורו לכיוון לירי יותר, אלא, בעת ובעונה אחת, הקנתה לציוריו חופשיות ורגישות מבלי שהדבר יפגום כמלוא הנימה בדיוק המבני.

בתערוכה מופיעים גם מספר רישומי דיו, שאם כי הם נאים מאוד כשלעצמם, אינם משתלבים כל כך טוב בתדפיסים. יש לראות רישומים אלה יותר כהפגנת כוח רישומית - ובתור שכזאת, כהשלמה לתדפיסים - מאשר כחלק אורגני מתערוכת התדפיסים עצמה.

ישעיהו גרנות

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 13.11.64 / תע' יחיד / גלריה 220 / תל-אביב

אם כי ישעיהו (שייקה) גרנות הספיק כבר לקבל פרס על ציור שהוצג בתערוכה כללית, הרי התערוכה הנוכחית היא תערוכת היחיד הראשונה שלו ואפשר לסקור בה ביתר הרחבה את דרך ציורו.

כבר ממבט ראשון, אפשר למצוא שגרנות סיגל לעצמו סגנון ציור אחיד ואורגני למדי. משיכת המכחול - או, לרוב משיכת סכין הציירים - מלוטשת, נקייה ומדוייקת. הציור

352

מופשט, אך מעוצב בצורה שתרמו להפשטה של נוף. לכאורה, יש בתערוכה כל המבוקש מתערוכת צייר צעיר, אך מבט שני מגלה מספר קוצים באליה זו. בדיקה מדוקדקת יותר של המבנה הצורני מספקת אפשרות לגלות את נקודת התורפה בציורו של גרנות, שבמבט ראשון הינה רק מרומזת וקשה לאיתור - אך יחד עם זאת מוחשת בהחלט. המבנה הצורני מתבסס על משיכות מכחול (או סכין ציירים) קצרות המעצבות צורה צבעונית - מעין יחידת מבנה - שיש בה גם רמז לתנועה. המבנה הוא מדויק למדי - למעשה, מדויק יותר מדי. מצד אחד נרמזות כאן גישה אקספרסיוניסטית, ומצד שני הזוהרות הקפדנית והדייקנות ביחידת המבנה גוברות עד מכאניות ומאיינות כל רגשיות של משיכת מכחול. כאשר מצרפים למבנה זה את הגישה לפתרונות צבעוניים, העוקפת כל התנגשות צבעונית העלולה ליצור בעיה דינאמית, מסתמנת תמונה ברורה מאותו פגם שבמבט ראשון הינה רק מרומז: גרנות הוא בנאי טוב ורכש ידע מקצועי מרשים, אך אין הוא מוכן להסתכן בהרפתקאות; הוא מעדיף לנוע על קרקע מוצקה ובדוקה - וגם אז בזהירות מרובה. אך עם הזוהרות על ההרפתקה, מוותר הצייר על עיקר התהליך הפנימי והמהותי ביותר של האמנות, שהינה הרפתקה מתמדת. מה שנותר כאן הוא אקדמיזם מופשט, מקצועי, אלגנטי, סלוני ודקורטיבי, הפונה לכולם (וממילא לאף אחד).

ייתכן שלא מן הדין להחמיר כל כך בעת דיון בתערוכת יחיד ראשונה, אך הסכנות הטמונות בציור מסוג זה מסוכנות ביותר דווקא משום שלמראית עין אין למצוא פגם במבנה הצורני ובביצוע הטכני; ויש לזכור, שכל עוד אין המבקר משתמש בלשון שירה, יכול הוא לדון כמעט אך ורק על שתי קטגוריות אלה. גרנות מגיש מבנה נקי ואורגני אך נכשל בבואו לגשת ללוז הציור - לתוכן, המקנה את המשמעות היחידה האפשרית למבנה הציורי.

יצחק פרנקל (פרנל)

"תערוכות בתל-אביב" / הארץ / 13.11.64 / תע' יחיד / בית האמנים / תל-אביב

בעת דיון על תערוכתו של פרנקל (פרנל), רב הפיתוי לעסוק בביוגראפיה של צייר זה ובמקום שהוא תופס בהתפתחות הציור בארץ. נטייה זו מקבלת חיזוק נוכח כ-20 ציורים מתקופות קודמות, המוצגים בתערוכה ומקנים לה ערך של תערוכה רטרוספקטיבית. אלא שנגיח עניין זה לעוסקים בהיסטוריה של האמנות בישראל.

בציורים שנוצרו בתקופות הקדומות יותר בולט האקספרסיוניזם המיסטי והמסוגנן, שהפך סימן ההיכר של צייר זה. אם כי, לכאורה, יש משום סתירה בין אקספרסיוניזם וסגנון, לא נוצרת סתירה כזאת בציורים המוקדמים של פרנקל. להיפך, הסגנון, בהשתלבותו בצבעים הכהים, מקנה לציורים מעין אווירה קמאית-מיסטית המהווה את עיקר תוכנם. שונה המצב בציורים המאוחרים יותר. בציורים אלה גוברת הנטייה האקספרסיוניסטית הסוערת, הצבעים חריפים ומעובים יותר וגושיהם מונחים על הבר בעוצמה הגובלת לעיתים

353